

časom mladih v Ljubljani se v zadnjem besedilu v knjigi z naslovom *"Dobimo se na Prešercu": Prosti čas mladih v Ljubljani* ukvarja Tanja Rener. Na podlagi empiričnih podatkov raziskave o prostem času mladih v Ljubljani, ki jo je leta 1997 izvedla raziskovalna skupina *Centra za socialno psihologijo*, avtorica ugotavlja, podobno kot Kos v prvem prispevku, da je za sodobno generacijo mladih v Ljubljani bolj kot karkoli drugega značilen kompleks resignacije, apatije in umika v zasebnost. Empirični podatki so pokazali prevladovanje pasivnih oblik prostočasnih dejavnosti (mladi v prostem času največ gledajo televizijo, poslušajo glasbo in se pogovarjajo po telefonu), ter majhno težnjo po fantaziji, originalnosti in vznemirljivem življenju. Večinsko držo anketiranih dijakov lahko označimo kot *"stvar me ne zanima, pustite me (nas) na miru"*. Zato tudi bolj cenijo mir, varnost, domačnost kot pa tveganja, sprejemanje izzivov, dinamično življenje (str. 108). Po besedah Renerjeve so se nekdanja družbena gibanja (iz 60ih, 80ih in 90ih let prejšnjega stoletja) mladih porazgubila v zasebne anonimnosti, ali prešla v institucionalno politiko raznih strank. Tovrstna (ne)dogajanja so najbolj prizadela prav urbano mladino, ki se je znašla na razpotju med frustracijo brezperspektivnosti in imidžem urbanega življenja tako, da za sedaj raje ostajajo v varnih mejah vsakdanjega potrošništva, šol in množične kulture. Kljub vsemu pa sedanje apatije in večinskega nezanimanja mladih za aktivnejše preživljanje prostega časa ne moremo pripisati neposredno njim, temveč celotnemu družbenemu kontekstu, v katerem poteka naše (urbano) življenje.

Vsi avtorji prispevkov v knjigi *Sociološke podobe Ljubljane* soglašajo s tem, da Ljubljana doživlja usodne strukturne spremembe. Obenem pa je iz vseh besedil tudi razvidno dejstvo, da je Ljubljana nekoliko posebna urbana skupnost, če je ta posebnost razvojno perspektivna, pa se bo pokazalo v naslednjih desetletjih.

Vsebinsko gledano zbornik *Sociološke podobe Ljubljane* predstavlja odlično gradivo za *razpravo o mestu*. Avtorji prispevkov so obdelali zelo aktualne in pomembne teme, ki se ne dotikajo zgolj prebivalcev Ljubljane. Njihovi prispevki in delo kažejo tudi na to, da še vedno obstajajo ljudje, ki si želijo, da bi bile stvari drugačne, ki verjamejo in upajo, da se bo razvila argumentirana in interaktivna komunikacija o urbanih vprašanjih ter prisilila mestno oblast k razreševanju problemov. Izbira naslovnice knjige *Sociološke podobe Ljubljane* na prvi pogled izgleda nekoliko provokativno, morda prav z namenom, da mobilizira javnost, da bi se končno pričela konstruktivna javna diskusija o (družbenih) problemih slovenskih urbanih krajev.

Franc Trček

**Srna Mandič, Maša Filipovič (ur.): Stanovanjske študije. Ljubljana: Založba FDV, zbirka Znanstvena knjižnica, 2002
202 strani (ISBN 961-235-113-9), 3.000 SIT**

V znanstveni monografiji z naslovom *Stanovanjske študije* se skupina sedmih raziskovalk in raziskovalcev loteva pri nas sorazmerno redko obravnavanega raziskovalnega področja – stanovanjske tematike. Mogoče je razlog za relativno marginalnost stanovanjskih študij pri nas neko privzeto stališče politike, da se je s privatizacijo stanovanjskega fonda v veliki meri rešil stanovanjski problem, kar pa seveda ni res. Stanovanjske politike v osmišljanju praks družbenega razvoja v državah Evropske unije spadajo gotovo med temeljne politike boja proti socialni izključenosti.

V recenzirani monografiji skupina petih avtoric ter dveh avtorjev, ki prihajajo iz treh različnih znanstveno-raziskovalnih ustanov (*Center za proučevanje družbene blaginje* na Fakulteti za družbene vede, *Ekonomska fakulteta* v Ljubljani in *Urbanistični inštitut* Republike Slovenije)

poskuša zapolniti to odsotnost stanovanjske tematike v interdisciplinarni strokovni javnosti.

Monografija je smiselno razdeljena v tri tematske sklope: *Razvojni trendi*, *Artikuliranje problemov in ranljivost skupin* ter *Primerjalne analize*. V prvem sklopu nas v treh prispevkih raziskovalke s Fakultete za družbene vede seznanijo z razvojnimi trendi na področju razvoja socialnih storitev in stanovanjskih politik. Uvodoma nam Srna Mandič predstavi kakovostni razvoj področja socialnih storitev in njihov vpliv na stanovanjske politike. Pri tem avtorica deli stanovanjsko politiko na njen jedrni in dopolnilni del. Jedrni del politike »sestavlja ukrepi, ki so splošen okvir za delovanje akterjev na ravni države«, dokler so dopolnilni del politike ukrepi, »ki dopolnjujejo splošno stanovanjsko politiko z vidika ciljev socialne in/ali družinske politike«. Iz primerjalne analize politik so razvojno zanimive ugotovitve avtorice o krepitvah pristojnosti nižjih lokalnih ravni teritorialne oblasti (lokalne vlade, mestne uprave) ter o povezovanju in medsebojni koordinaciji storitev, ki jo – po mnenju recenzenta – pogrešamo pri nas.

V drugem prispevku znotraj sklopa nam Ružica Boškić predstavi načine krepitve moči običajno depriviligiranih skupin na stanovanjskem področju. Prispevek v uvodnem delu na zanimiv način poda pogosto »nevidno« težave in ranljivost, ki mu sledi analiza tveganosti stanovanjskih situacij. Te so v veliki meri posledica dohodkovne nemoči, a tudi neustrezne zakonodaje. V zaključku nam avtorica ponudi model krepitve moči, ki naj bi zamenjal birokratski model. Znotraj modela krepitve moči bi prizadeti akterji z urejeno zakonodajo, pridobivanjem znanj ter z oskrbovanjem iz različnih virov izboljšali svoje pozicije na stanovanjskem področju.

V zadnjem delu tematskega sklopa pa Maša Filipović analizira razvojne trende javnih politik na primeru stanovanj za starejše. Pomembna ugotovitev analize je, da se tradicionalna slika o starejših kot o neki homogeni in pretežno obnemogli populaciji lomi. To ugotovitev bi bilo potrebno prenesti tudi v javne politike usmerjene v različne kategorije starostnikov za katere je večinoma značilno, da si želijo kar se da dolgo ohranjati avtonomijo svojega bivanja.

V drugem delu monografije sledi sklop artikuliranja problemov in ranljivosti skupin. Uvodoma avtorici Ružica Boškić in Maša Filipović predstavita rezultate raziskave o ranljivosti na stanovanjskem področju, kakor jo zaznavajo organizacije, ki se srečujejo z vprašanji ranljivosti. Sumarna ugotovitev raziskave je, da »so pojavne oblike težav raznovrstne, po drugi strani pa jih doživljajo ljudje kot posamezniki in tudi kot pripadniki različnih skupin«. Analizirane organizacije same pa so dokaj nemočne v zvezi z viri, ki jih imajo na voljo pri reševanju problemov. Sledi članek Maše Filipović, Barbare Černič Mali in Richarda Sendija o bivanju za starejše, v katerem avtorji izhajajo iz demografskega dejstva o starajoči se družbi. V poglavju prikazujejo nekatere nove oblike bivanja starejših, za katere je značilno, da poskušajo s prilagoditvami omogočiti, da starejši ohranijo avtonomijo svojega bivanja, kar se da dolgo. Drugi del poglavja pa obravnava rezultate raziskave o Željah starejših na stanovanjskem področju v Sloveniji, ki jo je izvedel Urbanistični inštitut za Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Šlo je za kombinacijo pisemske ankete med najemniki stanovanj Nepremičninskega sklada in telefonsko anketo na vzorcu splošne populacije prebivalcev Slovenije starejših od 50 let. Temeljna ugotovitev ankete je, da si velika večina anketirancev želi ostati v svojem stanovanju ali hiši do konca svojega življenja, če pa bi se že selili, bi se selili v bližino svojega sedanjega bivalnega okolja.

V zadnjem prispevku znotraj tematskega sklopa pa se Jure Debevc ukvarja z najemniki denacionaliziranih stanovanj pri nas. Kot ugotavlja že uvodoma, gre za perečo in težko problematiko skupine državljanov, ki jih avtor označi za »eno največjih žrtev slovenske tranzicije«. Bistvo težav vidi avtor v dejstvu, da na eni strani neprofitni najemniki po naravi statusa ne spadajo v zasebni sektor, kar povzroča, da so najemna razmerja konfliktna in nestabilna, na drugi strani pa to konfliktnost omogoča tudi zakonodaja, ki sočasno postavlja najemnika v močno podrejeni položaj.

Monografijo *Stanovanjske študije* zaključuje tematski blok primerjalne analize Srne Mandič o trendih v najemnem sektorju srednje in vzhodne Evrope, Andreje Cirman o prednostih in slabostih lastniškega in najemnega stanovanjskega statusa in Ružice Boškić o naboru ukrepov stanovanjske politike v petih evropskih državah (Švedska, Finska, Avstrija, Francija, Nemčija).

V zelo primerjalno-analitičnem pristopu, ki prežema celotno monografijo tako pri analizah politik kot pri analizah njihovih posledic – tj. družbenih praks, se bralcu vedno bolj kristalizira ugotovitev, da je hitrica ob privatizaciji stanovanjskega fonda, katere namen je gotovo bilo zagotavljanje družbenega miru, s svojim “horuk” pristopom navidezno sicer uspešno reševala problem za večino sedanjih lastnikov stanovanj, a je hkrati odpirala celo vrsto novih problemov in hkrati z zelo neparitetno napisano zakonodajo postavljala večino sedanje najemniške manjšine v izrazito podrejen položaj. Ta manjšina, ki je mogoče sicer zanimiva za polnjenje novinarskih stolpcev in televizijskih problemskih oddaj, pa spet ni tako številčna in tudi (žal) ne tako organizirana, da bi predstavljala resno grožnjo samozadostnosti slovenske politike na vseh teritorialnih ravneh. Tako so na primer dobro znani primeri, ko najemniki neprofitnih stanovanj ob pogosto naraščajočih povišanih najemnin izražajo svoje nedohajanje situacije oziroma finančno nemoč, a jih izvršilna oblast gladko zavrača z izjavami o dolgi čakalni listah ter *off-record* izjavah tipa, “lahko spokate, če vam kaj ni prav”.

Kljub tehtnosti in poglobljeni preglednosti monografije pa je moteče, da je pisana v nekoliko pretirano suhoparnem znanstvenem tonu. Vsekakor bi pridobila na kvaliteti, če bi vključevala več perečih primerov iz prakse (na primer v obliki izjav prizadetih) ter analize (ne)uspešnosti in dolgotrajnosti njihovega reševanja. Za bolj poglobljeno razumevanje družbenih praks pa bi verjetno bila končno že potrebna tudi poglobljena analiza delovanja gradbenega lobija kot skupine pritiska. Vsekakor pa gre za monografijo, ki začenja postavljati stanovanjske študije na mesto, kamor tako s stališča razvojnih politik kot tudi s stališča problematičnosti in konfliktnosti družbenih praks na stanovanjskem področju spadajo – med ključne javne politike.

Valentina Hlebec

Srečo Dragoš, Vesna Leskošek: Družbena neenakost in socialni kapital/ Social Inequality and Social Capital. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, zbirka Politike, 2003
91/101 strani (ISBN 961-90932-0-8), 2.900 SIT

prevod Olga Vuković

Matej Makarovič (ur.): Socialni kapital v Sloveniji. Ljubljana: Sophia, zbirka Sodobna družba, 2003
240 strani (ISBN 961-6294-48-2), 4.000 SIT

ključne besede: socialni kapital, družbena neenakost, socialna politika

Avtorja, Srečo Dragoš in Vesna Leskošek, oba doktorja sociologije in socialna delavca, sta v monografiji z naslovom *Družbena neenakost in socialni kapital* opozorila na nekatera negativna dogajanja v slovenski družbi po spremembi političnega sistema. Knjiga je razdeljena v pet poglavij, ki sta jim dodani še dve prilogi ter prevod v angleški jezik, tiskan v obratni smeri.

Prva tri teoretska poglavja uvedejo pojme ideologije, družbene neenakosti in socialnega kapitala. Avtorja s teoretično in operacionalno razčlenitvijo pojma ideologije pripravita primerno konceptualno orodje za obravnavo družbene neenakosti. V drugem poglavju utemeljita razločevanje med družbenimi razlikami in družbeno neenakostjo, ki je posledica družbenega spodbujanja in nagrajevanja nekaterih razlik z neenakomernim porazdeljevanjem pomembnih in omejenih družbenih dobrin, kot so bogastvo, moč ali ugled. Avtorja kritično opozorita na nekatere ideološke konstrukte, ki so danes povezani s pojmom družbene neenakosti – gre za ideologije unificiranja,